

Kirkonkylän osayleiskaava

**Yleiskaavaehdotuksesta annettujen lausuntojen tiivistelmät
vastineineen**

Sisälllys

1.	Johdanto	2
2.	Kaavaluonnoksesta annetut lausunnot ja niiden vastineet	2
2.1.	Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo	2
2.2.	Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta	2
2.3.	Uudenmaan ELY-keskus	5
2.4.	Finavia Oyj	8
2.5.	Suomen luonnonsuojeluliitto, Uudenmaan piiri	8
2.6.	Uudenmaan liitto	9
2.7.	Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa	10
2.8.	Nurmijärven sähköverkko Oy	11
2.9.	Hyvinvointilautakunta & Sivistyslautakunta	11

1. Johdanto

Yleiskaavaehdotuksesta pyydettiin lausuntoja 15:ltä taholta. Lisäksi 10:ntä tahoja tiedotettiin kaavan nähtävilläolosta mahdollisia lausuntoja varten. Yhteensä lausuntoja saatiin 10 kappaletta. Museovirasto totesi että alueellinen vastuumuseo lausuu sopimuksen mukaisesti rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman että arkeologisen kulttuuriperinnön osalta. Alla on esitetty tiivistelmät saaduista lausunnoista sekä vastineet lausuntoihin.

2. Kaavaluonnoksesta annetut lausunnot ja niiden vastineet

2.1. Keski-Uudenmaan alueellinen vastuumuseo

- Rakennetun kulttuuriympäristön osalta selvitykset ovat riittävät.
- Keski-Uudenmaan alueellisella vastuumuseolla ei ole osayleiskaavaehdotuksesta huomautettavaa.

Vastine: Merkitään tiedoksi.

2.2. Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta

Yleiset seikat

- Ympäristölautakunta toteaa, että osayleiskaavaehdotus on laadittu huolella ja ympäristövai-
kutukset on kaavassa huomioitu hyvin. Kiitosta ansaitsee myös se, että paikalliset arvokkaat lu-
ontokohteet on osoitettu kaavakartalla.
- Lentomelumääräykset vastaavat nyt hyvin meluntorjuntatarpeeseen.

Pohjavesi ja vesihuolto

- Osayleiskaavaehdotuksessa on esitetty Valkojan pohjavesialueen länsiosaan uusi pientaloval-
tainen asuinalue. Pohjavesialueen suojelusuunnitelmassa todetaan, että pohjavesialueen kaavoi-
tuksessa on huolehdittava, että riittävä osa kaavoitetusta pohjavesialueesta jätetään luonnonti-
laiseksi tai vettä läpäiseväksi. Rakentaminen saattaa vaikuttaa pohjaveden laatuun ja määrään.
- Ympäristökeskus katsoo, että asuinalueen tarkemman suunnittelun yhteydessä tulee tarkemmin

selvittää rakentamisen vaikutukset muodostuvan pohjaveden määrään ja laatuun. Pohjaveden muodostumisalueelle tulee jättää riittävästi luonnontilaista maanpintaa sekä kiinnittää erityishuomiota hulevesien käsittelyyn ja johtamiseen. Jatkokäytön kannalta on tärkeää selvittää tarkasti alueella sijaitsevat pilaantuneet maat. Lisäksi tulee huomioida Valkojoan vedenottamon kaukosuojavyöhykkeelle annetut määräykset. Ympäristökeskus suosittelee, ettei uutta asuinrakentamista sijoitettaisi Valkojoan vedenottamon kaukosuojavyöhykkeelle.

- Ympäristökeskus katsoo, että uusien hevostallien perustamista tulee välttää pohjavesialueelle.
- Alueella sijaitsevista vedenottamoista yhdyskuntateknisiksi huollon laitoksiksi on osoitettu vain Valkojoan vedenottamo. Nurmijärven Veden Pellonperän vedenottamo on tällä hetkellä pois käytöstä, mutta se on määritelty Kirkonkylän ja Klaukkalan varavedenottamoksi. Mahdolliset vaikutukset Pellonperän vedenottamoon tulee myös arvioida tapauskohtaisesti.

Vastine: Pääosa Valkojoan pohjavesialueesta on osoitettu maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi. Pohjavesialuetta koskeva yleismääräys antaa tarkat ohjeet asemakaavoitukselle ja velvoittaa ettei alueella saa tehdä toimenpiteitä, jotka vaarantavat pohjaveden laadun tai määrän. Heinojan alueen rakentaminen tulee perustumaan asemakaavaan, jonka laatimisen yhteydessä on suunniteltava uudet asuinalueet siten, että rakentaminen ei aiheuta haittaa pohjavedelle.

Valkojoan vedenottamon kaukosuojavyöhykkeellä on voimassa alueelle annetut määräykset riippumatta yleiskaavasta. Yleiskaavan merkintä on luonteeltaan informatiivinen.

Yleiskaavan kaavamääräyksiä on tarkennettu lisätiedolla, että pohjavesialueelle ei tulisi sijoittaa hevostalleja tai maneeseja.

Hankkeiden ja toimenpiteiden vaikutukset Pellonperän vedenottamoon huomioidaan tarkemmassa suunnittelussa ja luvituksessa hankekohtaisesti nykyiseen tapaan.

Joet ja pienvedet

- Kaavaselostuksen kaavaratkaisun kuvauksessa esitetään purojen ja norojen uomille minimissään 10 metrin suojavyöhykettä molemmiin puolin. Jotta puusto tarjoaisi riittävästi varjostusta ja otollisen pienilmaston sekä edistäisi pienveden monimuotoisuutta, tulisi suojavyöhykkeen suositusleveyden olla keskipuuston korkeus, mieluiten ainakin 20 metriä. Kaavaselostusta ehdotetaan muutettavaksi tältä osin. Samaan yhteyteen selostukseen on syytä lisätä myös viittaus pienvesiä koskeviin vesi- ja metsälain säädöksiin.

Vastine: Kaavaselostuksessa suositusta on muutettu siten, että suositellun suojavyöhykkeen leveys on 20 metriä, joka on myös uusimpien pienvesiselvitysten johtopäätösten mukainen. Viittaukset säädöksiin on täydennetty selostukseen.

Taimen ja vuollejokisimpukka

- Kaavaselostuksen nykytilassa ja kaavan vaikutusten arvioinnissa on tuotu yleispiirteisesti esille Vantaanjoen ja Luhtajoen merkitys erittäin uhanalaisen taimenen lisääntymis- ja elinalueena. Taimenen esiintymistä kaava-alueen vaikutusalueella voisi kuitenkin vielä avata uomittain ja esittää vaelluskalojen lisääntymiseen soveltuvat virta-alueet teemakartalla.
- Erityisesti on tärkeää korostaa, että Vantaanjoessa on Kissanojan alapuolisissa koskissa (Niittukoski, Tamppikoski, Vuohenpäänkoski ja Myllykoski) elinvoimainen luontaisesti lisääntyvä meritaimenkanta ja että myös Viitastenojassa on todettu taimenen luontaista lisääntymistä. Myös Matkunojan ja Koiransuolenojan kalastolliset arvot on syytä tuoda esille kaavaselostuksessa.

Vastine: Kaavaselostuksessa on tuotu esiin yleiskaavatasoisesti virtavesien merkitys uhanalaisten kalojen elinympäristönä. Kaavan tarkkuustaso ja tarkoitus huomioiden erillistä uomittaista liitekarttaa ei ole nähty tarpeelliseksi.

Kaavaselostusta on täydennetty korostamaan meritaimenen esiintymistä Kissanojan alapuolisissa koskissa.

Hulevedet

- Hulevesien hallintaa koskeviin yleisiin määräyksiin ehdotetaan lisättäväksi määräys monipuolisesta hulevesien hallinnasta. Käytännössä tämä tarkoittaa hulevesien käsittelyä/viivytystä esimerkiksi tonteilla, kortteleissa sekä katu- ja viheralueilla.

Vastine: Hulevesien hallinnasta on annettu kattava yleismääräys, jonka mukaisesti hulevesiä tulee muun muassa pyrkiä viivyttämään niiden syntypaikoilla. Rakentaminen kaava-alueella perustuu lähtökohtaisesti asemakaavaan; osa asioista kuten hulevesien tarkempi hallinta on tarkoituksenmukaista jättää tarkemman suunnittelun tehtäväksi, jolloin kuhunkin tilanteeseen voidaan valita toimivimmat ratkaisut. Tämä myös selkeyttää yleiskaavan ohjausvaikutusta.

Edellä mainituista syistä johtuen lausunnon mukaista yleiselle tasolle jäävää periaatetta ei ole lisätty yleisiin määräyksiin.

Ekologiset yhteydet

- Uudenmaan ekologiset verkostot Zonation-aineistoissa on joitakin eroavaisuuksia Kirkonkylän kaavan aineistoihin. Eroavaisuudet tulisi käydä läpi ja selvittää, tuleeko kaavamerkintöjen sijaintia vielä tarkastella uudelleen.
- Ekologiset yhteydet voisi osoittaa jatkuvana verkostona. Maakunnalliset ja paikalliset yhteydet ovat hankalasti toisistaan erotettavissa. Kaikki virtavedet olisi hyvä osoittaa kokonaisuutena myös osaksi ekologista verkostoa. Lisäksi huomiota tulisi kiinnittää kaava-alueen rajojen yli jatkuvien ekologisten yhteyksien osoittamiseen, jotta yhteydet laajempaan seudulliseen verkostoon tulevat huomioituksi.

Vastine: Osayleiskaavan ekologistia yhteyksiä verrattiin lausunnossa esiin nostettuun aineistoon. Merkittäviä eroavaisuuksia aineistoissa ei havaittu, suurimpien erojen liittyessä virtavesien ekologistiin yhteyksiin. Ekologinen verkosto on osoitettu tehtyihin selvityksiin perustuen, joten kaikkien virtavesien osoittamista kategorisesti ekologisiksi yhteyksiksi ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi. Virtavedet ovat monin paikoin osa esitettyjä ekologistia yhteyksiä etenkin metsäisiltä osiltaan.

Ekologisten yhteyksien jatkuvuutta on tarkistettu ja maakunnallisten ja paikallisten yhteyksien visualisointia muutettu. Viheryhteystarpeita on tarkistettu myös kaava-alueen rajoilla korostamaan niiden seudullista jatkuvuutta.

Liito-oravaan liittyvät merkinnät

- Määräysten lisätiedoissa todetaan, että liito-oravien kulkuyhteystarpeet on kuvattu kaavaselostuksen liitekartalla. Tätä tulisi täydentää samoin kuin lepakoiden ja luontoarvojen merkintöjen osalta on toimittu, eli lisätiedossa todeta lisäksi, että kaavaselostuksessa on kuvattu liito-orava-alueiden säilymisedellytyksiä.
- Selostuksen tekstiä tulisi täydentää seuraavilla asioilla:
- Liito-oravan suojelu edellyttää tarpeeksi korkeiden puiden (yli 10 m) säilyttämistä ja sitä, ettei aukkoisella paikalla reunapuiden etäisyys toisistaan saa ylittää reunapuiden korkeutta. Lisäksi tulee mahdollisen rakentamisen ajaksi suojata säästettävät puut.
- Jos liito-oravan käyttämä alue rajoittuu hakattavan/rakennettavan alueen reunaan, on huomioitava uuden metsänrajan vaikutukset: hakatun alueen reunassa reunimmaisat puut usein kuolevat tai ovat alttiimpia kaatumaan myrskytuhoissa. Tämän takia on tärkeää jättää suojavyöhykettä rakennettavan alueen ja liito-oravan käyttämän alueen välille.

Vastine: Liito-orava-alueiden määräystä on täydennetty lausunnon mukaisella lisätiedolla ja selostuksen kuvattu tarkemmin liito-oravalle suotuisien olosuhteiden säilyttämistä.

Kasvillisuudeltaan arvokkaat alueet

- Kasvillisuudeltaan arvokkaiden alueiden säilymisedellytyksien kuvausta tulisi tarkentaa selostuksessa seuraavalla tiedolla: Metsänhoidossa tulee säilyttää lahoppua sekä maa- että pystypuina ja turvata lahoppujatkumon säilyminen. Uhanalaisten lajien säilyminen on turvattava.

Vastine: Selostusta on täydennetty lisäämällä sinne kuvaus hyvästä hoitotavasta.

Melu

- Hämeenlinnantien länsireunalla on Kielovaaran alueelle osoitettu suojaviheralueet, jotka mahdollistavat myös meluntorjuntarakenteiden sijoittamisen. Vastaava suojaviheralue merkintää tulisi harkita myös etelämpänä olevan Härkähaamäen asutusreservialueen kohdalla.

Vastine: Hämeenlinnantien länsipuolella sijaitseva asumisen varaus on osoitettu reservi-alueeksi, joten alueen asemakaavoitus tapahtunee vasta seuraavien vuosikymmenten aikana. Hämeenlinnantien aiheuttamaa melua voidaan torjua rakenteellisesti mm. maavallilla tai meluaidalla, joten melusuojauksen vaatima tilavaraus riippuu käytettävästä tekniikasta. Alueen osoittaminen suojaviheralueeksi ei ratkaisi alueen meluongelmaa vaan käytännössä vain varaisi tilaa melusuojaukselle. Kaavoitusta ja rakentamista ohjaavat meluarvot tulee joka tapauksessa saavuttaa tarkemmassa suunnittelussa.

Koska meluntorjunta alueella voidaan ratkaista monella tavalla, alueen tarkempi suunnittelu jää tuleville vuosikymmenille ja meluntorjunta tulee joka tapauksessa järjestää, ei yleiskaavassa ole nähty tarkoituksenmukaiseksi osoittaa suojavihervyöhykettä alueen itäreunaan.

Pilaantunut maaperä

- Jatkosuunnittelussa tulee huomioida kaikki alueen MATTI-kohteet riippumatta niiden lajiluokasta. Kaavaselistusta voisi täydentää tältä osin. Suosittelemme kaavaselistuksessa esitettyjen tärkeimpien MATTI-kohteiden sijainnin esittämistä myös kaavakartalla.

Vastine: Kaavaselistusta on täydennetty siten, että jatkosuunnittelussa on syytä tarkistaa ajankohtainen tilanne MATTI-rekisteristä.

Kaavaehdotuksessa ei ole osoitettu pilaantuneita maa-alueita kaavakartalla, sillä pilaantuneiden maiden tilanne päivittyy yleiskaavaa huomattavasti useammin. Kaavassa esitetynä tiedot vanhenisivat nopeasti, jolloin on perustellumpaa esittää informatiivisena tietona kaavan laatimisen aikainen tilanne ja tarkistaa aina ajankohtainen tieto asemakaavoituksen ja lupakäsittelyn yhteydessä rekisteristä.

Yleistä

- Heinojan purouoman alueella ja Heinojan pohjoispuolella on useita päällekkäisiä kaavamerkintöjä. Nykyisellä eistystavalla on vaikea erottaa, mitä alueita rajaukset koskevat.
- Osayleiskaavan mukaan alueella sijaitsee neljä Nurmijärven veden vedenottamo. Liitekarttaan 12 on kuitenkin merkitty viisi vedenottamo.

Vastine: Kaavamerkintöjen selkeyttä on pyritty lisäämään mm. yhtenäistämällä liito-orava-alueiden merkintöjä. Liitekarttaan 12 on merkitty merkitty vedenottamona myös hautausmaan kaivo, jolla on edelleen vedenottolupa. Liitekartan selitystä on tarkistettu.

2.3. Uudenmaan ELY-keskus

Kaavatilanne ja yhdyskuntarakenne

- Osayleiskaavaehdotus on laadittu ja tullut nähtäville siten, että voimassa on ollut Uudenmaan maakuntakaava sekä sitä täydentävät vaihemaakuntakaavat. ELY-keskus katsoo, että maakuntakaava on ollut riittävästi ohjeena osayleiskaavaratkaisun laadinnassa. ELY-keskus toistaa luonnosvaiheessa lausumansa ja katsoo, että maakuntakaavan yleispiirteisyys huomioiden osayleiskaavaratkaisu ottaa huomioon myös Helsingin seudun vaihemaakuntakaavan.
- Kaavan vaikutusten arvioinnista on syytä käydä ilmi, miten kaava toteuttaa MAL-sopimusta.
- On hyvä, että Heinojan ja Härkähaanmäen osalta on määrätty kaavarungon laatimisesta ennen asemakaavoitusta. Jatkosuunnittelussa on tärkeää pyrkiä edistämään joukkoliikenteen toimintakäytöksiä ja alueiden toteutumista myös kestäviin kulkumuotoihin perustuen.

Vastine: Kaavan vaikutusten arviointia on täydennetty arviolla siitä, miten kaava toteuttaa MAL-sopimusta.

Kauppa

- Helsingin seudun vaihemaakuntakaava on tullut osittain voimaan Helsingin hallinto-oikeuden päätöksen johdosta. Tämä tarkoittaa sitä, että Nurmijärvellä merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alaraja on 4000 k-m², ellei selvitysten perusteella muuta osoiteta.

Tämä on kaavaratkaisussa otettava huomioon.

- KM2- ja P4 -alueet muodostavat yhdessä laajan alueen keskustan ja Ilvesvuoren väliin. P4:n alueella sallitaan vähittäiskauppaa sen enempää määrittelemättä laatua tai määrää. Kaavaratkaisu saattaa mahdollistaa alueille yhteensä enemmän liiketilaa kuin keskusta-alueille. Kaavamääräyksiä tulee kehittää niin, että varmistetaan keskustan ensisijaisuus kaupan sijoittumisessa.

Vastine: Osayleiskaavaehdotus on ollut nähtävillä ennen kuin maakuntakaavatilanne on muuttunut. Kaavaa on kuitenkin koko ajan valmisteltu vastaamaan mahdollisimman hyvin kummankin maakuntakaavan ohjausvaikutusta.

Kaavan tarkoituksena ei ole mahdollistaa merkittävää kauppaa keskustan ja Ilvesvuoren väliin. P-4-alueen pääsiallinen käyttötarkoitus on palvelut ja hallinto. Merkinnän kaavamääräystä on selkeytetty toteamalla, ettei alueelle saa sijoittaa kaupan suuryksiköitä. KM-2- ja km-4-merkintöjen määräyksiä on täsmennetty siten, että alueet on tarkoitettu vain paikallisille suuryksiköille. Asiaa on selkeytetty myös kaavaselostukseen.

Melu

- Meluntorjunnan yleismääräystä on supistettu luonnosvaiheesta. ELY-keskus katsoo, että viittaus melun ohjearvoihin on syytä olla määräyksessä mukana, sillä nyt esitetyssä muodossa edellytetään asemakaavavaiheessa ainoastaan selvittämään melutaso ja osoittamaan tarpeelliset meluntorjuntatoimenpiteet. Määräyksestä tulee käydä ilmi, että melun ohjearvot tulee saavuttaa.
- Uusi Härkähaanmäen asumisen reservialue ja työpaikka-alue sijoittuu osittain Hämeenlinnantien melualueelle. ELY-keskus katsoo, että kaavassa on syytä harkita EV-alueen osoittamista asuinalueen ja Hämeenlinnantien väliin.

Vastine: Hämeenlinnantien länsipuolella sijaitseva asumisen varaus on osoitettu reservi-alueeksi, joten alueen asemakaavoitus tapahtunee vasta seuraavien vuosikymmenten aikana. Hämeenlinnantien aiheuttamaa melua voidaan torjua rakenteellisesti mm. maavaliilla tai meluaidalla, joiden vaatima tilavaraus riippuu käytettävästä melusuojusta. Alueen osoittaminen suojaviheralueeksi ei ratkaisi alueen meluongelmaa vaan käytännössä vain varaisi tilaa melusuojukselle. Kaavoitusta ja rakentamista ohjaavat meluarvot tulee joka tapauksessa saavuttaa tarkemmassa suunnittelussa.

Koska meluntorjunta alueella voidaan ratkaista monella tavalla, alueen tarkempi suunnittelu jää tuleville vuosikymmenille ja meluntorjunta tulee joka tapauksessa järjestää, ei yleiskaavassa ole nähty tarkoituksenmukaiseksi osoittaa suojavihervyöhykettä alueen itäreunaan.

Valtioneuvoston päätöksen meluarvot tulee saavuttaa riippumatta yleiskaavasta. On myös mahdollista että yleiskaavan elinkaaren aikana näitä ohjearvoja muutetaan. Meluntorjuntamääräystä on täydennetty lisätiedolla että melutason ohjearvoista on annettu valtioneuvoston päätös VNP 993/1992.

Pohjavesi

- ELY-keskus nosti valmisteluvaiheen lausunnossa esille tarpeen SE-6 -selvitysalueelle laadittavasta rakennettavuusselvityksestä, koska alueella voi olla paineellista pohjavettä. Paineellisen pohjaveden esiintyminen tulee selvittää asemakaavoituksen yhteydessä.

Vastine: Yleismääräyksiä on täsmennetty siten, että hautausmaan laajennuksen alueella on tapeen selvittää asemakaavoituksen yhteydessä paineellisen pohjaveden esiintyminen.

Luonnonsuojelu

- Luontoselvityksistä ei käy ilmi, onko kohteiden arvoluokituksessa hyödynnetty vuoden 2018 julkaisua Suomen uhanalaisista luontotyypeistä. Arvokkaita luontokohteita on kuvailtu hyvin, mutta kohteet ovat saaneet korkeintaan paikallisesti arvokkaan luontokohteen luokituksen. Kuvailujen perusteella useilla kohteilla on paikalliset arvot ylittäviä luontoarvoja, jotka saattavat edellyttää SL-merkintää kaavaan.
- Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen aluumerkintöjä on syytä yhtenäistää sl-13 määräysten mukaisiksi. Määräystä on syytä tarkentaa siten, että alueella on LSL 49 §:n mukaisen eläinlajin lisääntymis- ja levähdyspaikkoja.
- Koska yleiskaavan M-alueelle ei voida asettaa MRL 128 §:n mukaista maisematyölupavelvoitetta puuston kaatoon, katsoo ELY-keskus, että alueet, joilla on liito-oravan lisääntymis- ja

levähdyspaikkoja, on syytä merkitä aluevarausmerkinnöin S-alueiksi.

Vastine: Luontoselvityksissä käytettyä luontoluokitusta on selvennetty selostukseen. Uudessa Härkähaanmäkeä ja Heinojaa (merkittävästi muuttuvat alueet) koskevissa selvityksissä on hyödynnetty myös vuoden 2018 julkaisua Suomen uhanalaisista luontotyypeistä. Muuten on pääosin sovellettu vanhempaa Södermanin (2003) luokitusta, sillä ne ovat valmistuneet ennen kyseisen selvityksen valmistumista.

Luontokohteiden arvotus, luokittelu ja osoittaminen kaavassa perustuu tehtyihin selvityksiin. Lausunnossa mainitut kohteet on arvoitettu maastokäyntien perusteella paikallisesti arvokkaiksi. Arvio perustuu aina kokonaisnäkemykseen, sillä vaikka luontotyyppi olisi uhanalainen voi sen pinta-ala olla pieni tai luonnontilaisuus heikentynyt. Esimerkiksi LUO10-kohteen kuvauksessa sanotaan, että kohde on pääosin hakattu.

Selvityksissä on haluttu tuoda kuitenkin esiin luontotyyppien uhanalaisuus, vaikka luontotyyppiä kohteella olisi niukasti tai niiden luonnontila olisi heikentynyt.

Liito-orava-alueet on yhdistetty lausunnon mukaisesti yhdeksi merkinnäksi ja muotoiltu määräystä uudelleen.

Liito-oravien lisääntymis- ja levähdyspaikkoja sisältävät alueet on osoitettu osa-alueina. Asemakaavoittamattomilla alueilla osa-alueilta on osoitettu viheryhteysvaraus laajempaan viherverkostoon liito-oravan liikkumisen ja sitä kautta elinvoimaisuuden varmistamiseksi. Ratkaisu on Ympäristöministeriön Liito-oravan huomioon ottaminen kaavoituksessa -ohjekirjeen mukainen, vaikka maa- ja metsätalousvaltaisilla alueilla ei enää olekaan mahdollista asettaa puiden kaatamista luvanvaraiseksi.

Ohjekirjeessä todetaan, että yleispiirteisissä yleiskaavoissa luontoselvitystarve painottuu liito-oraville soveltuvien alueiden tunnistamiseen niiden alueiden osalta, jossa maankäyttöä esitetään muutettavaksi merkittävästi nykyisestä. Lajien yksityiskohtaisten lisääntymis- ja levähdyspaikkojen selvittäminen jää tällöin tarkemman suunnittelun tehtäväksi.

Mikäli alueen maankäyttöä suunnitellaan muutettavaksi merkittävästi nykyisestä liito-oravalle soveltuvalla alueella, on kuitenkin syytä selvittää jo yleiskaavavaiheessa liito-oravien lisääntymis- ja levähdyspaikat mahdollisimman tarkasti. Selvitysten perusteella voidaan tällöin tehdä tarvittavat rajaukset eri maankäyttömuotojen sijoittumisesta ja mitoituksesta kaava-alueen eri osissa. Itse kaavassa pienialaisten lisääntymis- ja levähdyspaikkojen osoittaminen ei yleiskaavatasolla ole kuitenkaan pääsääntöisesti perusteltua.

Ohjekirjeessä annetaan myös esimerkkejä merkinnöistä ja määräyksistä liito-oravan huomiointiseksi. Yleispiirteisissä kaavoissa ja erityisesti yleiskaavatasolla oleellista on toimiva viherverkosto. Samoin erilaisia maa- ja metsätalousalueita pidetään useimmiten liito-oravien suojelun kannalta riittävinä aluevarauksina, sillä luonnonsuojelulain mukainen lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämis- ja heikentämiskielto on voimassa kaikkialla.

Liito-orava tarvitsee liikkumiseen ja ruokailuun toimivia puustoisia yhteyksiä. Pienialaisten lisääntymis- ja levähdyspaikkojen osoittaminen suojelualueiksi ei estäisi puiden kaatamista suojelualueen ympäriltä ja siten sellaisenaan turvaa puustoisia yhteyksiä.

Yleiskaavan ratkaisu noudattaa ministeriön ohjekirjeen periaatteita ja antaa hyvät edellytykset liito-oravalle suotuisien elinolosuhteiden säilymiseksi.

Ilmastovaikutusten arviointi

- Kaava-aineistossa ei ole esitetty, miten rakentamisen ratkaisuilla vaikutetaan Kirkonkylän osayleiskaavan toteutuksesta syntyviin kasvihuonekaasupäästöihin. Kaavassa ei ole myöskään otettu kantaa, miten yleiskaavatason ratkaisuilla ja määräyksillä voidaan vähentää infrarakentamisen luonnonvarojen kulutusta ja materiaalien tuotannossa syntyviä päästöjä. Nämä molemmat kysymykset on syytä ottaa lähtökohdaksi jatkosuunnittelua tukevassa kaavarunkotyössä.
- Kirkonkylän osayleiskaava ei sisällä energiaratkaisujen linjauksia. Kaavaselostuksen ilmastovaikutusten tarkastelussa todetaan, että uutta asutusta voidaan liittää energiatehokkaaseen kaukolämpöverkkoon. Kaavamääräyksissä ei suoraan mahdollisteta hajautettuja ratkaisuja tai edellytetä alueen jatkosuunnittelussa uusiutuvan energian tuotannon tai ylijäämäenergian

hyödyntämisen mahdollisuuksien selvittämistä. Vähähiilisen energiaratkaisujen osalta erityisesti uusien asuinalueiden jatkosuunnittelua tukisi niille laadittava energiasuunnitelma, joka käsittelee alueille sopivia energiantuotantotapoja, energiajärjestelmää ja energiaratkaisujen ohjausta.

Vastine: Osayleiskaavassa rakennettavaksi osoitettujen alueiden rakentaminen perustuu asemakaavaan ja paikon tätä edeltävään kaavarunkotyöhön. Yleiskaavaratkaisussa ja sen vaikutusten arvioinnissa on keskitytty niihin keskeisiin tekijöihin, joihin yleiskaavalla voidaan tosiasiaa tehokkaasti vaikuttaa. Tarkemman suunnittelun yhteydessä ratkaistavaksi jää MRL:n periaatteiden mukaisesti tarkemmat kysymykset mm. energiamuodoista, energiatehokkuudesta, infrastruktuurista, materiaalivalinnoista ja muista rakentamisen ratkaisuista.

Kaavaselostusta on täydennetty korostamaan että kaavarunkotyön yhteydessä on syytä ottaa tarkasteluun kattavasti myös suunnitteluvaihtoehtojen ilmastovaikutukset.

2.4. Finavia Oyj

Finavia pitää kaavaehdotuksessa esitettyä ratkaisua hyvänä ja katsoo, että kaavassa on kattavasti kuvattu lentokonemelun esiintymistä alueella. Lentokonemelualueen viivamerkinän osalta katsoo kuitenkin, että se tulisi kaavassa esittää suuremmalla aallonkorkeudella siten, että viiva olisi esitettyä leveämpi.

Vastine: Lentokonemelualueet on esitetty kaavassa ns. aaltoviivalla, jonka aallonkorkeus on melko matala. Kaavaratkaisun perusteena on se, että sitä on helppo soveltaa tarkemmassa suunnittelussa ja lupakäsittelyssä, mutta samalla se tuo esiin lentomelun luonteen.

2.5. Suomen luonnonsuojeluliitto, Uudenmaan piiri

- Kattilamäen alueella ohjeellinen kokoojakadun linjaus tulee siirtää pois arvokkailta luontokohteilta ja virkistysalueelta Kattilamäen eteläpuoliselle peltoalueelle.
- Härkähaanmäen – Pirunkallion alueella kaavaehdotusta on mm. metsänhakkuiden alueelle aiheuttamien muutosten johdosta syytä korjata merkittävästi.
 - Alueen itäosaan (jossa sen toteuttamisedellytykset ovat nykyisellään heikot) merkitty viheryhteys tulee siirtää alueen länsiosaan, jossa toteuttamisedellytykset ovat edelleen olemassa, ja sen ympärille tulee osoittaa nykyisen ja mahdollisen tulevan asutuksen tarpeisiin riittävän laaja virkistysaluevaraus. Rakentamisen reservialuetta tulee supistaa vastavasti.
 - Lausunnon liitteen mukaisilta metsäisiltä alueilta tulee poisaa rakentamisvaraukset. Lisäksi niiden kautta tulee osoittaa Ilvesvuoren eteläpuolitse kukeva viheryhteys.
 - Koko Härkähaanmäen eteläosan teollisuusaluevaraus tulisi poistaa. Viheryhteysmerkityksen lisäksi alue tarvitaan virkistysalueeksi mikäli Härkähaanmäen asuinrakentamisen reservialueita otetaan käyttöön. Alueelta on myös SLL Uusimaan vanhoja liito-oravahai-vantoja, eikä liito-oravatilanteen päivitystä ole teetetty yleiskaavaehdotusta varten. Mikäli teollisuusaluevarauksen poistaminen tulisi kompensoida, se voitaisiin tehdä osittain osoittamalla pohjoisempi alue Härkähaanmäeltä tähän tarkoitukseen.
 - Kokoojakatuvaraukset on syytä muuttaa siten että se ei kulkisi purolaaksossa puron päällä vaan yhdistyisi Hämeenlinnantielle pohjoisempana kuin kaavaehdotuksessa.

Vastine: Kattilamäen ohjeellisen kokoojakadun linjaus perustuu voimassa olevaan asemakaavaan, jonka yhteydessä kadun sijainti on tutkittu tarkasti huomioiden myös alueen luontoarvot.

Härkähaanmäki on osoitettu asumisen reservialueeksi, joten alueen asemakaavoitus tapahtuneen vasta seuraavien vuosikymmenten aikana. Viheryhteyden leveys ja tarkempi sijainti on tarkoituksenmukaista suunnitella tässä yhteydessä. Nyt osoitettu viheryhteystarve kulkee metsäisellä vyöhykkeellä lukuunottamatta pohjoiskärkeä, joten edellytykset viheryhteyden toteuttamiselle ovat hyvät. On todennäköistä, että myös alueen länsiosaan jää kohtuullisesti toimiva viheryhteys sillä korkeuserot rajoittavat rakentamismahdollisuuksia alueella.

Yleiskaavaratkaisussa ei ole esitetty pienipiirteisiä viheralueita Härkähaanmäen alueelle, sillä

alueen asemakaavoitus sijoittuu pitkälle tulevaisuuteen. Vaikka alue on yleiskaavassa osoitettu asumiseen ja työpaikkatoiminnoille, tullaan asemakaavassa varaamaan alueelta tarvittavat alueet virkistykseen asemakaavan sisältövaatimusten mukaisesti. Työpaikka-alueen osoittamista alueen eteläosaan perustelee hyvin saavutettavissa olevien työpaikka-alueiden vähäisyys Kirkonkylän läheisyydessä. Suurien virkistysalueiden osoittaminen lausunnon mukaisille alueille tekisi kaavaratkaisusta todennäköisesti taloudellisesti toteuttamiskelvottoman.

Lausunnon mukaisen viheryhteyden toteuttamisedellytykset moottoritien yli on arvioitu vähäisiksi. Maakunnallinen viheryhteys kulkee suunnittelealueen eteläpuolella, jonka elinvoimaisuuden ylläpitoon on syytä keskittää vähäiset resurssit.

Kokoojakadun linjaus on ohjeellinen. Linjaus on osoitettu yhdistymään Hämeenlinnantielle nykyisestä Ojakkalantien liittymästä sillä lähtökohtaisesti uusien liittymien tai nelihaaraliittymien muodostamista tulisi välttää.

Alueella tehdyissä liito-oravakartoituksissa ei ole havaittu liito-oravia.

2.6. Uudenmaan liitto

- Uudenmaan liitto katsoo, että osayleiskaavan periaatteet ja tavoitteet sekä myös kaavaratkaisut ovat maakuntakaavan mukaisia. Kaava on laadittu huolellisesti ja se perustuu kattaviin selvityksiin.
- Osayleiskaavan luonnoksessa osoitettiin useita selvitysalueita, joiden maankäytön mahdollisuuksia ei oltu vielä luonnosvaiheessa selvitetty. On hyvä ja kannatettavaa, että kaavaehdotuksessa ei enää osoiteta selvitysalueita, vaan maankäyttöratkaisut on osoitettu laadittujen selvitysten ja viranomaislausuntojen perusteella.
- Keskusta-alueen laajuus on tarkoituksenmukainen. On resurssiviisasta ja ekologista, että tehokain maankäyttö on osoitettu olemassa olevan keskustan alueelle ja sen läheisyyteen.
- Jatkosuunnittelussa on tärkeää toteuttaa uusia asuinalueita parhaiten saavutettaville ja ekologisesti kestävimille alueille. Jatkosuunnittelussa suunniteltujen erillispientalojen lisäksi on hyvä suunnitella myös alueen tehostamista lähempänä keskustaa monipuolisilla asumistypologioilla.
- Osayleiskaavassa vähittäiskaupan sijoittaminen, sen laatu ja enimmäismäärät ovat esitetty voimassa olevan maakuntakaavan mukaisesti. Uudenmaan liitto kuitenkin toteaa, että vaikka kaavaselostuksessa on määritetty Ilvesvuoren kaupallisten palveluiden alueen ohjeellinen laajuus, selkeämpi tapa olisi osoittaa Ilvesvuoren kaupallisten palvelujen alueellinen ulottuvuus symbolimerkintää tarkemmin kaavakartalla. Kaavaratkaisu avautuu paremmin, kun alue rajataan ja merkitään KM-merkinnällä tai vastaavalla, joka osoittaa kaupallisten palvelujen alueet suurkortteleittain.
- Ympäristön erityisarvot on käsitelty osayleiskaavassa asianmukaisesti. Osayleiskaavaa varten laaditut kattavat ympäristöselvitykset antavat hyvän pohjan ja perustelut ympäristön eri osa-alueiden ja ominaisuuksien huomioon ottamiseen kaavaratkaisussa.
- Lisätietona Uudenmaan liitto toteaa, että maakuntakaavatilanne on muuttunut sitten lausunnon valmistelun. Helsingin seudun vaihemaakuntakaava on tullut voimaan 24.9.2021.

Vastine: Kaupan ratkaisussa on pyritty huomioimaan sekä laadintahetkellä voimassa olevien että uuden maakuntakaavan kaupan ratkaisut. Ilvesvuoren kaupan ratkaisua täsmennettiin kaavaluonnoksesta kaavaehdotukseen Uudenmaan liiton lausunnon mukaisesti osoittamalla kaupan alueeksi vain alueen eteläosa sekä lisäämällä kaavaselostukseen kuvaus kaupan alueen ohjeellisesta laajuudesta.

Tavoitteena ei ole muodostaa Ilvesvuoren alueelle yhtä merkittävää kaupan keskittymää vaan nykyisen asemakaavan mukaisesti mahdollistaa vähäisesti kaupallisia tiloja pääkäyttötarkoitukseltaan muiden toimintojen yhteydessä. Alueen pääkäyttötarkoitus tulee jatkossakin olemaan muut toiminnot kuin kauppa. Vaikka kaavaratkaisu olisi selkeämpi KM-rajauksena, alueen tavoitetilä perustelee kaupan ohjaamista symbolimerkinnällä.

2.7. Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa

Nurmijärven maakunnallisesti tärkeä lintualue

- Maakunnallisesti tärkeät lintualueet (MAALI) ovat alueita, joilla on Tringan selvitystyön perusteella arvioitu olevan vähintään maakunnallista merkitystä Uudenmaan linnustolle, ja jotka ovat vähintään maakunnallisesti arvokkaita pesimälinnuston tai muutolla levähtävän linnuston kannalta.
- Nurmijärven MAALI-alue (aluekoodi 211187) on Nurmijärven keskustan eteläpuolella sijaitseva peltoalue, viljelymaaksi raivattu ja laskettu järvi, jota pidetään kuivana pumppaamalla. Kaavaehdotuksessa MAALI-alue on merkitty maisemallisesti arvokkaaksi peltoalueeksi (kaavamerkintä MA-1), ja kaavamääräyksissä mahdollistetaan maataloutta palveleva rakentaminen alueelle. Pidämme erityisen tärkeänä ehdotettua täsmäntävää kaavamääräystä, jonka mukaan rakentaminen tulee sijoittaa siten, että peltoalueet säilyvät avoimina. MAALI-alueen linnustoarvojen turvaamiseksi ehdotamme kahta täsmennystä alueen kaavamerkintöihin:
 - 1) Alueella on erityistä merkitystä maiseman kannalta *sekä lintujen muuтонаikaisena levähdys- ja kerääntymisalueena*.
 - 2) Vähintään keskeisimmät osat peltoalueesta tulee rajata sl-merkinnällä luonnon-suojelullisesti erityisen arvokkaana alueena. Tällä merkinnällä osoitettaisiin maakunnallisesti tärkeä lintujen muuтонаikainen kerääntymisalue ja veloitettaisiin vahvemmin siihen, että alueen kriteerilajien levähdysedellytyksiä alueella ei saa vaarantaa, ja että alueen luonne tärkeänä levähdysalueena turvataan LSL 39.1 §:n nojalla. Toissijaisesti esitämme, että kyseiset alueet merkitään yleiskaavaan luo-merkinnällä luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeinä alueina.

Vastine: Keskustan eteläpuolella sijaitsevan kuivatun järven linnuille suotuisat olosuhteet säilyvät ennallaan, mikäli alue säilyy nykyisessä käytössä viljelymaana. Kaavaehdotuksen mukainen kaavamerkintä maisemallisesti arvokkaasta peltoalueesta tukee kaavaluonnosta paremmin alueen edellytyksiä lintujen muuтонаikaisena levähdysalueena. Alueelle ei ole tavoitteena sijoittaa rakentamista, mutta viljelykäytön jatkumisen mahdollistavaa pienimuotoista rakentamista ei ole kaavamääräyksillä suljettu pois. MA-1-kaavamääräykseen on lisätty lisätieto siitä, että alueella on merkitystä myös lintujen muuтонаikaisena lisääntymis- ja levähdysalueena.

Viljelyn kannalta keskeiset toimenpiteet tehdään tyyppillisesti samoihin aikoihin lintujen muuton kanssa. Suojelumääräysten osoittaminen alueelle voisi johtaa viljelyedellytysten heikkenemiseen merkittävästi, joka ei tukisi alueen tavoitteellista käyttöä.

Muut luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet

- Kannatamme osayleiskaavassa esitettyjä suojelualuevarauksia, mutta katsomme, että kaavakartassa maa- ja metsätalousvaltaisia alueita (M-merkintä) tulisi etenkin arvokkaiden metsäkohteiden osalta supistaa. Tällaisia kohteita ovat kaavaehdotuksen liitekartoissa liitteessä 8 mainitut vanhan metsän alueet ja kasvillisuudeltaan arvokkaat alueet sekä liitteen 9 liito-orava-alueet ja yhteydet riittävine suojavyöhykkeineen.
- Kyseiset kohteet tulisi ensisijaisesti rajata maa- ja metsätalousoikeuden ulkopuolelle, koska nykyinen merkintä mahdollistaa puiden kaatamisen ilman lupaa ja tekee valvonnasta haastavaa. Vähintäänkin M-merkintä on syytä muuttaa MY-merkinnäksi. MY-merkinnän lisäksi arvokkaille metsäkohteille tulee edelleen asettaa MRL 128 § mukainen toimenpiderajoitus valvonnan helpottamiseksi sekä annettava sitovat suojelumääräykset siten, että luontoarvojen säilyminen turvataan.
- Varsinaisia linnustonselvityksiä osayleiskaavaa varten ei ole keskusta-alueen ulkopuolisella suunnittelualueella tehty. Edellä kuvatut arvokkaat metsäkohteet ovat sopivaa elinympäristöä monelle Uudellamaalla tai koko Suomessa taantuneille metsälajeille, kuten hömötiäiselle (EN), pyylle (VU), varpuspöllölle (VU), valkoselkätikalle (VU) (Lehikoinen ym. 2019) ja muille tikkalinnuille. Metsälinnuston kantojen voimakkaan taantumisen vuoksi on tärkeää, että metsälajeille sopivia elinympäristöjä ja niiden välisiä ekologisia yhteyksiä pyritään kaavamääräyksiin suojelemaan myös varsinaisten suojelualueiden ulkopuolella. Katsomme myös, että arvokkaiksi tunnistetuissa metsäkohteissa linnustonselvitykset olisi hyvä mahdollisuuksien mukaan suorittaa jo yleiskaavavaiheessa, jotta linnustoarvojen mahdollisia vaikutuksia kaavamääräyksiin voidaan arvioida ennen

asemakaavatasoa.

Vastine: Arvokkaat luontokohteet on kauttaaltaan osoitettu osa-aluevarauksina, joille on annettu suojelumääräyksiä luontoarvojen turvaamiseksi. Maa- ja metsätalousvaltaisille alueille ei lakiuudistuksen jälkeen ole enää mahdollista osoittaa toimenpiderajoitusta puiden kaatamiseksi, eikä alueiden osoittaminen MY-alueiksi muuttaisi tilannetta.

Luontoarvot on esitetty yhtenäisellä tavalla osa-aluerajauksina suojelumääräyksiin riippumatta alueen pääkäyttötarkoituksesta. Yleiskaavan yleispiirteisyys ja loogisuus huomioiden ohjaustapa on katsottu tarkoituksenmukaisemmaksi kuin maa- ja metsätalousvyöhykkeen pirstominen pienillä käyttötarkoituksialueilla. Vaikka puiden kaataminen ei si-osa-alueilla ole luvanvaraista, on viranomaisten siitä huolimatta suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta yleiskaavan toteutumista.

Myös metsälaki velvoittaa turvaamaan biologisesti monimuotoisten elinympäristöjen säilymistä.

2.8. Nurmijärven sähköverkko Oy

- Yleiskaavaehdotuksessa on otettu huomioon tarve tulevalle 110 kV voimajohtolle välille Karhunkorpi- Lautala.

Vastine: Merkitään tiedoksi.

2.9. Hyvinvointilautakunta & Sivistyslautakunta

- Mikäli tulevien vuosien aikana luovutaan niistä koulu- ja päiväkotirakennuksista, joita ei ole tarkoituksenmukaista peruskorjata, uudet rakennukset tulee sijoittaa alueille, joissa ne parhaiten palvelevat Kirkonkylän alueen väestöä. Osayleiskaavassa tulee varata alueita näitä varten.
- Kirkonkylän asukasmäärän kasvaessa myös liikennemäärät kasvavat. Liikkumisreittien suunnittelussa tulee huomioida riittävien turvallisten kevyen liikenteen reittien rakentaminen mm. asuinalueilta päiväkoteihin ja kouluihin. Myös ajoneuvoliikenteen osalta tulee huolehtia, että liikennejärjestelyt ovat alueella liikkuvien ja erityisesti päiväkotien ja koulujen toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisia ja turvallisia.
- On hyvä, että osayleiskaavassa on osoitettu uudet ohjeelliset ulkoilureitit, sekä ulkoilureittien yhteystarpeet.
- Uusille asuinalueille tulee varata riittävästi alueiden sisäisiä viheralueita.

Vastine: Palvelutarve elää ja muuttuu tyypillisesti yleiskaavaa nopeammalla syklillä. Osayleiskaavaehdotuksen ratkaisu, jossa kouluille ja päiväkodeille ei ole osoitettu omia varauksia tukee palveluiden joustavaa kehittämistä ja sijoittumista tarkoituksenmukaisille alueille. Palvelut voivat sijoittua keskusta- ja palvelutoimintojen alueille, jotka ovat parhaiten saavutettavia alueita kaava-alueella. Lisäksi yleismääräykset mahdollistavat tarpeellisten palveluiden sijoittamisen muille asumiseen osoitetuille alueille ja velvoittavat mitoittamaan palveluiden aluevaraukset siten, että niiden laajentumismahdollisuudet turvataan.

Osayleiskaavassa on esitetty tärkeimmät kävelyn ja pyöräilyn reittien kehittämistarpeet. Tarkemmat liikenteen ratkaisut on tarkoituksenmukaista ratkaista tarkemmassa suunnittelussa.

Uusien asuinalueiden sisäisen viherverkon pääpiirteet tulevat ratkaistavaksi kaavarungossa ennen alueiden asemakaavoitusta.